

အဆိုပြုဆွေးနွေးမည့်ခေါင်းစဉ် (၄) မြန်မာ့တိုင်းရင်းဆေးဝါးနှင့် ပရဆေးကုန်ကြမ်းများ
 ပြည်တွင်း ပြည်ပဈေးကွက်၌ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန်
 ဆွေးနွေးသူအမည် ဦးမောင်မောင်ဦး
 ဥက္ကဋ္ဌ ၊ မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းဆေးထုတ်လုပ်သူများနှင့်
 ဆေးပစ္စည်းလုပ်ငန်းရှင်များအသင်း
 (တိုင်းရင်းဆေးသမားတော်များညီလာခံကိုယ်စားလှယ်)

၁။ နိဒါန်း

(၂၀) ကြိမ်မြောက် မြန်မာ့တိုင်းရင်းဆေးသမားတော်များညီလာခံမှာ မြန်မာ့တိုင်းရင်း
 ဆေးဝါးနှင့် ပရဆေးကုန်ကြမ်းများ ပြည်တွင်းပြည်ပဈေးကွက်၌ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန်
 ဟူသောဆွေးနွေးချက်ကို ကျွန်တော်တင်သွင်းအပ်ပါသည်။

ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးကို တိုင်းရင်းဆေးဖြင့် စောင့်ရှောက်ပေးရာမှာ တိုင်းရင်းဆေးဝါးများ၊
 ပရဆေးကုန်ကြမ်းများသည်လည်း အလွန်အရေးပါသော နေရာမှာရှိနေပါတယ်။ ၂၀ ခုနှစ်မှာ
 ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာနက စနစ်တကျပြုလုပ်ခဲ့တဲ့
 KAP (Knowledge Attitude and practice) စစ်တမ်းအရ ၉၅ % မြန်မာမိသားစုများက
 တိုင်းရင်းဆေးကို ယုံကြည်အားထားစွာ သုံးစွဲနေကြကြောင်းဖော်ပြ ညွှန်းဆို ထားပြီးဖြစ်ပါတယ်။
 ဒါကြောင့် မြန်မာ့တိုင်းရင်းဆေးနှင့် ပရဆေးကုန်ကြမ်းများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကဏ္ဍဟာ
 အလွန်အရေးပါကြောင်း ထင်ရှားလှပါတယ်။

ဒါ့အပြင် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးကိုစောင့်ရှောက်ရသလို တိုင်းရင်းဆေး ဆရာအများစုပါတဲ့
 တိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်သူများ၊ ကုန်ကြမ်းပရဆေးရှာဖွေရောင်းချသူများ၏ အသက်မွေးဝမ်း
 ကျောင်းမှုနှင့် တိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများသည် လူအများနှင့် ပတ်သက်ဆက်
 နွယ်ရသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဖြစ်နေ၍ တိုင်းပြည်၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု
 ကဏ္ဍမှာလည်း တစ်ထောင့်တစ်နေရာမှ အရေးပါသော ကဏ္ဍကြီးတစ်ခုလည်းဖြစ်ပါတယ်။

တိုင်းရင်းဆေးဝါးနှင့် ပရဆေးကုန်ကြမ်းများဟာ ဈေးကွက်အတွင်းမှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် နေတယ်။ ဆုတ်ယုတ်နေတယ်ဆိုတယ်ဆိုတာဟာဒီကဏ္ဍကြီးရဲ့ အခြေအနေကို မီးမောင်းထိုးပြ တဲ့အညွှန်ကိန်းတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ပြည်သူလူထုကျန်းမာရေးကို ပိုမိုစောင့်ရှောက်နိုင် ရေး၊ တိုင်းပြည်စီးပွားကို တစ်ထောင့်တစ်နေရာမှ ပိုမိုပါဝင်နိုင်ရေး၊ တိုင်းရင်းဆေးဆရာအများစု ပါဝင်သော တိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်မှု၊ ရောင်းဝယ်မှုကဏ္ဍများ ပိုမိုတိုးတက်စေရေးဆိုတဲ့ စိတ် ထားနဲ့ ဖတ်ကြားရခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

၂။ ရည်ရွယ်ချက်

ဤသို့ ဆွေးနွေးရသည့်အတွက်-

- ၁။ မြန်မာ့တိုင်းရင်းဆေးဝါးများနှင့် ပရဆေးကုန်ကြမ်းများ၏ ပြည်တွင်း/ ပြည်ပ အခြေအနေအမှန်ကို သိရှိစေရန်၊
- ၂။ တိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်သူများ ခေတ်နှင့်အညီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲဆောင်ရွက်စေ ရန်၊
- ၃။ တိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်ခြင်းလုပ်ငန်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် နိုင်ငံတော် အစိုးရမှ ကူညီဖြည့်ဆည်းအားပေးစေရန်၊
- ၄။ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာသော တိုင်းရင်းဆေးဝါးနှင့် တိုင်းရင်းပရဆေးကုန်ကြမ်း ကဏ္ဍ က တိုင်းပြည်၏ ကျန်းမာရေးနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အထောက် အကူပြုစေရန်၊

၃။ ပြုလုပ်ပုံနည်းလမ်း

ဤဆွေးနွေးချက်များ ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းဆေးဝါး ထုတ်လုပ်သူ များနှင့်ဆေးပစ္စည်းလုပ်ငန်းရှင်များအသင်း အသင်းဝင်များဖြင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပြီး ဆောင်ရွက်ခဲ့ ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

၄။ တင်ပြဆွေးနွေးချက်များ

တိုင်းရင်းဆေးဝါးနှင့် ဆေးပစ္စည်းဆိုသည်မှာ လူတို့၏ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း သို့မဟုတ် ခန္ဓာကိုယ်ပြင်ပတွင် ဖြစ်ပွားသော ရောဂါဝေဒနာကို ကာကွယ်ရန်၊ ပြုစုရန်၊ ကုသရန်လည်းကောင်း၊ ယင်းတို့၏ ကျန်းမာရေးတိုးတက်စေမှု သို့မဟုတ် အကျိုးသက်ရောက်မှု တစ်ခုခုဖြစ်စေရန်လည်းကောင်း၊ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်ဖြစ်စေ အသုံးပြုနိုင်ရေးအတွက် အပင်နှင့်အပင်ထွက်ပစ္စည်း၊ တိရစ္ဆာန်ထွက်ပစ္စည်း၊ ရေထွက်ပစ္စည်း၊ မြေထွက်ပစ္စည်းများနှင့် ဓာတ်သတ္တုပစ္စည်းများကို အခြေခံ၍ ဖော်စပ်ထားတဲ့ဆေးဝါးနှင့် ကျန်းမာရေးဖြည့်စွက်ဓာတ်စာများ ဖြစ်ပါတယ်။ ပရဆေးကုန်ကြမ်းများဆိုတာကတော့ ၎င်းတို့ကို ထုတ်လုပ်ရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ ကုန်ကြမ်းများ ဖြစ်ပါတယ်။

နောက်တစ်နည်းကတော့ ဒေသနာနယ၊ ဘေသဇနယ၊ နက္ခတ္တနယ၊ ဝိဇ္ဇာဓရနယဟူသော နယကြီးလေးပါးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိတိုင်းရင်းသားလူမျိုးအသီးသီး၏ ရိုးရာတိုင်းရင်းဆေးနည်းစနစ်များ၊ ခေတ်မီတိုင်းရင်းဆေးနည်းစနစ်များ၊ ဖြည့်စွက်ဓာတ်စာ နည်းစနစ်များအရ အပင်ထွက်၊ တိရစ္ဆာန်ထွက်၊ ရေထွက်၊ မြေထွက်၊ တွင်းထွက်ပစ္စည်းများဖြင့် ဖော်စပ်ထုတ်လုပ်ထားတဲ့ ဆေးဝါး၊ ကျန်းမာရေးဖြည့်စွက်ဓာတ်စာများကို တိုင်းရင်းဆေးဝါးများ ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပါတယ်။

တိုင်းရင်းဆေးဝါးများနှင့်ပရဆေးကုန်ကြမ်းများ ပြည်တွင်း / ပြည်ပဈေးကွက်မှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေစေရန် အဓိကလိုအပ်ချက်ကတော့ ပြည်သူလူထုက တိုင်းရင်းဆေးဝါးများကို ယုံကြည်စွာ အားကိုးအားထား အသုံးပြုနေဖို့က အဓိကအချက်ဖြစ်ကြောင်း တင်ပြလိုပါတယ်။ ဒီလို ပြည်သူလူထုရဲ့ ယုံကြည်မှုရရှိဖို့အတွက် အချက်(၂)ချက်ရှိပါတယ်။

- (၁) တိုင်းရင်းဆေးလောကသားများအားလုံး၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု
- (၂) နိုင်ငံတော်၏အားပေးမှု ဖြစ်ပါတယ်။

တိုင်းရင်းဆေးလောကသားများ၏ ကိုယ်ဖိရင်ဖိစိတ်အား ထက်သန်စွာ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများ၊ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတော်နဲ့ အဖွဲ့အစည်း ဌာနအသီးသီးက အားပေးအားမြှောက်ကူညီပံ့ပိုးပေးမှုများအပေါ်မှာ အဓိကမူတည်နေပါတယ်။ ယုံကြည်ရင်းစွဲ ယုံကြည်စွာသုံးစွဲ နေတဲ့အပေါ်မှာ တိုင်းရင်းဆေးလောကသားများက မိမိတို့ရဲ့ထုတ်ကုန်ပစ္စည်းများကို အရည်အသွေး၊

အရည်အချင်းပိုမိုကောင်းမွန်အောင် ဂရုတစိုက်ကြိုးစားထုတ်လုပ်နေမယ်၊ အစိုးရဌာနနဲ့ အဖွဲ့အစည်းများက လွယ်ကူချောမွေ့ပြီး တိုင်းရင်းဆေးလောက ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေမယ့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ အပါအဝင် ပံ့ပိုးကူညီမှုမျိုးစုံပေးမယ်ဆိုရင် တိုင်းရင်းဆေးဟာ ပြည်သူလူထုရဲ့ ယုံကြည်မှုကို ပိုမိုရရှိပြီး အားကိုးနေမှာဖြစ်တဲ့အတွက် စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တိုင်းရင်းဆေးလောကသားများ ကြိုးစားအားထုတ်မှုအပေါ်မှာ နိုင်ငံတော်၏ မူဝါဒအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အခြားနည်းလမ်းများဖြင့်လည်းကောင်း ပံ့ပိုး ကူညီမှသာလျှင် အရှိန်အဟုန်နဲ့ တက်လှမ်းသွားနိုင်မှာဖြစ်လို့ အားပေး စောင့်ရှောက်မှုကဏ္ဍဟာ တိုင်းရင်းဆေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အရေးအပါဆုံး ဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံမှာဆိုရင်လည်း အထက်ပါအဆိုနှင့်အညီ တိုင်းရင်းဆေးကို နိုင်ငံတော်ရဲ့ အားပေးအားမြှောက်မှု၊ တိုင်းရင်းဆေးလောကသားတို့ရဲ့ကြိုးစားမှု၊ လိုက်နာမှုတို့ကြောင့် ပြည်သူလူထုအကြားမှာ အားကိုးမှု၊ အသုံးပြုမှုဟာ များစွာတိုးတက်လာခဲ့တာ မျက်မြင်ပဲဖြစ်ပါတယ်။

၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် တိုင်းရင်းဆေးဝါးဥပဒေကို နိုင်ငံတော်ကပြဋ္ဌာန်းပေးခဲ့ပြီးနောက် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲများ၊ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနနဲ့ တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာနတို့၏ စောင့်ရှောက်ကွပ်ကဲ ဦးဆောင်ထိန်းကျောင်းမှုအောက်မှာ တိုင်းရင်းဆေးလောကသားများရဲ့ ကျားကုတ် -ကျားခဲ ကြိုးစားမှုများကြောင့် ယခုအခါ ဈေးကွက်အတွင်းမှာ ၁၉၉၆ ခုနှစ် မတိုင်ခင် ကာလနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ရင် အလွန်မြင့်မားစွာ တိုးတက်နေတာ တွေ့ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ယခင်က လမ်းဘေးကွမ်းယာဆိုင်သာသာလောက်မှာသာ ရောင်းချခဲ့တဲ့တိုင်းရင်းဆေးဝါးဟာ ယခုအခါ ခေတ်မီစူပါမားကတ်ကြီးများ၊ စတိုးဆိုင်ကြီးများ၊ အနောက်တိုင်းဆေးခန်း၊ ဆေးရုံများ စသဖြင့် နေရာမလွဲဝယ်ယူရရှိနိုင်နေပြီဖြစ်ပါတယ်။ အသုံးပြုမှုဟာလည်း ယခင်က တောနေလူတန်းစားနဲ့ ဝင်ငွေနည်းသူတို့သာ သုံးစွဲနေရာမှ ယခုအခါမှာ ပညာတတ်ကြီးများ၊ အရာရှိကြီးများ၊ လူကုန်တန်ချမ်းသာကြွယ်ဝသူများအထိ တွင်ကျယ်စွာ သုံးစွဲနေကြတာဟာ တိုင်းရင်းဆေးဝါး ဖွံ့ဖြိုးမှုရဲ့ လက္ခဏာတွေသာဖြစ်ကြောင်း တင်ပြလိုပါတယ်။

ယခုအခါမှာ တိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်မှုလိုင်စင် (၃,၂၅၀) ကျော်နဲ့ တိုင်းရင်းဆေးဝါး မှတ်ပုံတင် (၁၂,၀၀၀) ကျော်ကို ခွင့်ပြုထားပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံတော် ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာနရဲ့ ကျေးဇူးတွေကြောင့် ထိုလုပ်ငန်းများထဲမှ ကမ္ဘာ့အဆင့်မီ GMP နဲ့ ISO အဆင့်ရရှိတဲ့ တိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းတွေဟာ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်တဲ့ အနေအထားအထိ တက်လှမ်းနိုင်ခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ- အဘထ တိုင်းရင်းဆေးဟာ ထိုင်းနိုင်ငံကို ထိုင်းနိုင်ငံ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနရဲ့ တရားဝင်စိစစ်ခွင့်ပြုချက်နဲ့ များစွာတင်ပို့နေပြီဖြစ်ပြီး၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ အတွင်းမှာပင် စက်ရုံခွဲတစ်ခု တည်ထောင်၍ ဆောင်ရွက် မည့် လမ်းကြောင်းပေါ် ရောက်နေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ တိုင်းရင်းဆေးကိုပြန်ကြည့်မယ်ဆိုရင်လည်း ဒီလို နိုင်ငံတော်ရဲ့ ထောက်ပံ့ကြိုးစားမှုတွေကြောင့် တိုင်းရင်းဆေးဝါးတွေဟာ အလွန်ကျယ်ပြန့်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် လာခဲ့ကြပါတယ်။

ဥပမာ- တရုတ်ပြည်၏ တရုတ်တိုင်းရင်းဆေးဝါးများ၊ ကုန်ကြမ်းပရဆေးများ၊ တရုတ် ပြည်၏ တိုင်းရင်းဆေးဝါးများသည် ၁၉၉၀ နောက်ပိုင်းကာလမှာ တဟုန်းထိုး မြင့်တက်လာ ခဲ့တယ်။ ၂၀၁၀ မှာ တိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုး ယွမ် ၃၁၇ ဘီလီယံ (၄၀ ဘီလီယံ ဒေါ်လာ) ကနေ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှာ (၇၈.၆ ဘီလီယံဒေါ်လာ)အထိ ရှိလာခဲ့ပါတယ်။ နိုင်ငံခြား ပို့ကုန်ဟာ (၃.၄ ဘီလီယံဒေါ်လာ)ရှိခဲ့တယ်။ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးရဲ့ GDP ဟာ (၆၀ ဘီလီယံ) ရှိခဲ့တာနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ရင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတို့ရဲ့ တိုင်းရင်းဆေးဈေးကွက် ဖွံ့ဖြိုးမှုကို ခန့်မှန်းနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပရဆေးကုန်ကြမ်းရရှိမှုကိစ္စမှာလည်း တရုတ်အစိုးရဟာ သဘာဝအတိုင်း ရရှိဖို့ အပြင် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ဖို့၊ အားပေးခဲ့၊ ကြိုးစားခဲ့ကြပါတယ်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ်မှာ ပရဆေးစိုက်ခင်း (၄) သိန်း hm^၂/ မှ ၂၀၁၄ မှာ ပရဆေးစိုက်ခင်း (၉.၃) သန်း hm^၂/ အထိ တိုးတက်ခဲ့တယ်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှာ တိုင်းရင်းပရဆေးကုန်ကြမ်း တန်ချိန် (၄)သိန်း ထုတ်လုပ်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံခြားကို တန်ချိန် (၂)သိန်းကျော် တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ခဲ့ပါတယ်။

ထိုင်းနိုင်ငံကိုကြည့်မယ်ဆိုရင်လည်း ထိုင်းနိုင်ငံတော် အစိုးရက ထိုင်းတိုင်းရင်းဆေးဝါး ထုတ်လုပ်မှု ကဏ္ဍကို Thai ၄.၀ : Herbal Products Road Map ၂၀ year ဖြင့်စီမံကိန်းချ ပံ့ပိုး ဆောင်ရွက်ပေးနေတာတွေ့ရပါတယ်။

ပထမအဆင့်က ၂၀၁၇ -၂၀၂၁ ဖြစ်ပြီး Boosting Domestic Market စီမံချက်ဖြင့် ဈေးကွက်တန်ဖိုး ၀.၂၉ - ၀.၃၆၂ ထရီလီယံ-ဘတ် (TB) အထိလည်းကောင်း၊

ဒုတိယအဆင့် ၂၀၂၂-၂၀၂၆ ဖြစ်ပြီး Leading of ASEAN စီမံချက်နဲ့ တိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုး ၀.၄၆-၀.၇၂ ထရီလီယံ-ဘတ် (TB) အထိလည်းကောင်း၊

တတိယအဆင့်ကတော့ ၂၀၂၇-၂၀၃၁ ဖြစ်ပြီး Tops of Asia ၅ စီမံချက်ဖြင့် အာရှတိုင်းရင်းဆေးဝါးထိပ်တန်းနိုင်ငံ ၅ နိုင်ငံတွင် ပါဝင်ရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဈေးကွက်တန်ဖိုး ၀.၇၅၂ - ၁.၄၆၄ ထရီလီယံ-ဘတ် (TB) အထိ ပစ်မှတ်ထားရှိ ဆောင်ရွက် နေပါတယ်။

စတုတ္ထအဆင့်ကတော့ ၂၀၃၂-၂၀၃၆ အထိဖြစ်ပြီး World Herb Hub ကမ္ဘာ့တိုင်းရင်းဆေး မဏ္ဍိုင်ကြီး ဖြစ်စေရမယ်လို့ ကြွေးကျော်ထားပါတယ်။ ၁.၂ ထရီလီယံ-ဘတ် (TB) မှ ၂.၉၅ ထရီလီယံ-ဘတ် (TB) အထိ စီမံကိန်းချ ဆောင်ရွက်နေပါတယ်။

ထိုင်းနိုင်ငံဟာဆိုရင် အာဆီယံနိုင်ငံများမှာ ထိပ်တန်းတိုင်းပြည်ဖြစ်ပါတယ်။ တိုင်းရင်း ဆေးကိုလည်း အလွန်အားပေးနေပါတယ်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာမှ တိုင်းရင်းဆေး အဖွဲ့အစည်း များကို မကြာခဏ ဖိတ်ကြားပြီး ထိုင်းတိုင်းရင်းဆေး တိုးတက်ရေးအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် နေပါတယ်။ ထိုင်းတိုင်းရင်းဆေးဆရာကြီးများကို ထိုင်းနိုင်ငံ ဝန်ကြီးချုပ်ကြီး ကိုယ်တိုင်က အခမ်းအနားများမှာ တလေးတစားဖြင့် ဘွဲ့ထူး၊ ဂုဏ်ထူးများချီးမြှင့်ကြတဲ့ မြင်ကွင်းဟာ အလွန် ပီတိ ဖြစ်စရာကောင်းပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာလည်း လွန်ခဲ့သော ၁၅ နှစ်ခန့်က နိုင်ငံအကြီး အကဲများက မြန်မာ့တိုင်းရင်းဆေးလုပ်ငန်းရှင်များကို ဖိတ်ကြား၍ တိုင်းရင်းပရဆေး ကုန်ကြမ်း စိုက်ပျိုးရန် တဆက်တဆက်တည်း စိုက်ပျိုးမြေ ဧက (၁၀၀၀)ကို ပေးခဲ့ဘူးပါတယ်။ ထိုအချိန်က ကျနော်တို့မှာလည်း မလုပ်ဝံ့ မလုပ်ရဲ၍ မလုပ် ဖြစ်ခဲ့ပါ။ ယခုအခါမှာတော့ စုပေါင်းအင်အားဖြင့် လုပ်ကိုင်နိုင်ပြီဟု ကျနော်တို့ ယုံကြည်ပါတယ်။

ဒါ့အပြင် ကျနော်တို့ မြန်မာနိုင်ငံထဲမှာ တိမ်မြုပ်နေတဲ့ တန်ဖိုးကြီးပြီး ကမ္ဘာကျော် ဈေးကွက်ဝင် ပရဆေးကုန်ကြမ်းများ များစွာထွက်ရှိနေပါတယ်။ ဥပမာ- ရိုးပတီး၊ သစ်စိမ်းပင်၊ “ဝ”ဥ၊ ဘုမ္မရာဇာ -- အစရှိသည်တို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ရိုးပတီးဟာ မြန်မာပြည်မြောက်ပိုင်းမှာ ထွက်ရှိပြီး၊ တရုတ်ပြည်နှင့်အာရှနိုင်ငံ များမှာ လွန်စွာဈေးကြီးသော ပရဆေးကုန်ကြမ်းများ ဖြစ်ပါတယ်။ မြန်မာပြည် ကချင်မြောက်ပျား၊ ပူတာအိုဒေသက ထွက်ရှိတဲ့ ရိုးပတီးဟာ အရည်အသွေး အကောင်းဆုံးနဲ့ ဈေးအကြီးဆုံးဖြစ်ကြောင်း တရုတ်ပြည် ပြည်တွင်း ဈေးကွက်များအရ သိရှိ ရပါတယ်။ စင်္ကာပူ-ဟောင်ကောင်-မကာအို ဈေးကွက်များမှာ ကျပ်သားချိန် နည်းနည်းသာ ပါရှိတဲ့ ရိုးပတီး ဘူးတစ်ဘူးကို မြန်မာငွေ သိန်း(၂၀) ဝန်းကျင် ဈေးရှိပါတယ်။ သစ်စိမ်းပင် ခေါ် Eurycoma lolgifolia ပရဆေးပင်ဟာ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး ရေဖြူမြို့နယ် စသည်တို့မှာ ပေါက်ရောက်ပါတယ်။ မလေးရှားမှာ Tongkat ali , အင်ဒိုနီးရှားမှာ Pasak bumi လို့ခေါ်ဆိုပြီး မလေးရှား ဂျင်ဆင်းအဖြစ် ပြည်တွင်းမှာလည်းကောင်း၊ အမေရိက၊ ဥရောပအထိလည်းကောင်း၊ တင်ပို့ရောင်းချနေတဲ့ ဈေးကြီးလှတဲ့ ပရဆေးကုန်ကြမ်းများ ဖြစ်ပါတယ်။ မလေးရှားနိုင်ငံမှာ ဒီအပင်ကို အစိုးရထိန်းသိမ်းမှုအောက်မှာ ထားရှိပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံမှ ကျွန်းသစ်ကဲ့သို့ တန်ဖိုးထားရှိပါတယ်။ ဘုမ္မရာဇာဟာ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ဇာတိ ပရဆေးပင်ဖြစ်ပြီး အိန္ဒိယကဲ့သို့ တိုင်းပြည်များမှာ အစိုးရထိန်းသိမ်းမှု အောက်မှာ အလွန် ဈေးကွက်ကြီး လှပါတယ်။ “ဝ”ဥ ဆိုရင်လည်း နိုင်ငံတကာမှ အလွန် ဝယ်အားကောင်းနေသော ပရဆေးပင်ဖြစ်ပါတယ်။ သို့သော်ငြားလည်း မြန်မာပြည်တွင်းမှာ ထိုအပင်များဟာ ပေါ်လွင် ထင်ရှားမှုမရှိဘဲ ဖြစ်နေပါတယ်။ ထိုအပင်များကို အစိုးရမှဦးဆောင်၍ ဈေးကွက်မြှင့်တင် ရောင်းချမယ်ဆိုရင် တိုင်းပြည်၏ နိုင်ငံခြားဝင်ငွေအတွက် တန်ဖိုးကြီးမည်ဖြစ်ကြောင်း တင်ပြလို ပါတယ်။

တိုင်းရင်းဆေးဝါးကဏ္ဍများဖွံ့ဖြိုးစေရန်အတွက်မှာ မြန်မာ့တိုင်းရင်းဆေး ထုတ်လုပ်မှု ကဏ္ဍသည်လည်း အခြားတိုင်းပြည်များ၏ တိုင်းရင်းဆေးဝါး ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍများနည်းတူ အားသာချက်၊ အားနည်းချက်၊ လိုအပ်ချက်များ၊ အသီးသီးရှိကြပါသည်။

အားသာချက် -----

မြန်မာတိုင်းရင်းဆေးသည် ကျန်အာရှနိုင်ငံများနည်းတူ ပြည်သူလူထု၏ ထက်သန်သော ယုံကြည်မှုကို ရရှိနေသည်။ အလွယ်တကူ ရရှိနိုင်ပြီး ဈေးနှုန်းမှာလည်းချိုသာပါသည်။ ဘေးထွက် ဆိုးကျိုးအန္တရာယ်ကျရောက်မှုမှာလည်း လွန်စွာနည်းပါးကြောင်း ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ WHO ကပင်လျှင် အသိအမှတ်ပြုကြေညာထားပြီးဖြစ်ပါသည်။ လူသူရောက်ရှိရန်ခက်ခဲသော ဒေသ အကြိုအကြားမှာပင် တိုင်းရင်းဆေးကို လွယ်ကူစွာရရှိနိုင်သော အနေအထားရှိပါသည်။ တိုင်းရင်း ဆေးထုတ်လုပ်သူအများစုမှာလည်း တိုင်းရင်းဆေးဆရာများဖြစ်နေကြ၍ မိမိတို့၏ တိုင်းရင်း ဆေးဝါးထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းကို ကိုယ်ကျင့် တရားကောင်းမွန်စွာဖြင့် တန်ဖိုးထား လုပ်ကိုင်ကြ သည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရမှလည်း တိုင်းရင်းဆေးကို နိုင်ငံတော်မူဝါဒများထဲမှာပင်ထည့်သွင်း၍ အားပေးစောင့်ရှောက်မှုကို ရရှိခံစားနေရပါသည်။ တိုင်းရင်းဆေးညီလာခံများကိုလည်း နိုင်ငံ တော်က နှစ်ပေါင်းများစွာဦးဆောင်ကျင်းပပေးခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီး မှ သဝဏ်လွှာပေးပို့ ခြင်း၊ ဒုတိယသမ္မတကြီးကိုယ်တိုင် တက်ရောက်ချီးမြှင့်ခြင်းတို့သည် ထင်ရှားသော နိုင်ငံတော်၏ စောင့်ရှောက်ခြင်းသာဖြစ်ပါသည်။

အားနည်းချက်မှာ သိပ္ပံနည်းကျ EBM တိုင်းရင်းဆေးအဖြစ် လုံလောက်စွာ မပြသနိုင် သေးခြင်းဖြစ်သည်။ အဓိကဖြစ်သော Efficacy, Safety and Quality တို့ကို တိုင်းရင်းဆေးသမား စဉ်သဘော သဘာဝအရ experience base (Time tested) ကို အခြေပြုသော ဆုံးဖြတ်ချက် အပေါ်မူတည်၍ လက်ခံထားကြပါသည်။

ယနေ့ခေတ်လို ခေတ်မီ၍ ပညာရည်မြင့်မားလာသော လူသားများက လက်ခံသည့် လက်ဆုပ်လက်ကိုင်သက်သေပြ သုတေသနများ လွန်စွာ အားနည်းနေခြင်းသည် အားနည်းချက် တစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤအားနည်းချက်သည် ငွေကြေးအင်အား၊ နည်းပညာအင်အား၊ နည်းပညာရှင်အင်အား ကြီးမားသော ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများ ဥပမာ - ဂျပန်၊ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ကိုရီးယား -- စသည့်နိုင်ငံများကလည်း ပြည့်စုံအောင်မစွမ်းနိုင် ဖြစ်နေဆဲ၊ မကျော်လွှာ နိုင်ဖြစ်နေဆဲ၊ အခြေအနေများဖြစ်ပါသည်။ ဤကိစ္စပိုင်းကို နိုင်ငံတော်က ဦးဆောင်အားဖြည့် ဆောင်ရွက်ပေးမှသာ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းနိုင်မည့် အနေအထားဖြစ်ပါသည်။ ယခုအခါ

ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစား ဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဆရာကြီးက တိုင်းရင်းဆေးဆိုင် ရာ သုတေသနကဏ္ဍများ၊ တိုင်းရင်းဆေးလူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေဖို့ကဏ္ဍများ၊ တဟုန်းထိုးလမ်းညွှန်အားပေးနေတာကို မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့နေရပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဆရာ ကြီး ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၊ လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲ ကျေးဇူးတင်နေရပါတယ်။

၅။ စိန်ခေါ်မှုများ

- ယခုအခါ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဓနအား၊ ခေတ်မီနည်းပညာရရှိနိုင်မှု၊ ခေတ်မီ အတတ်ပညာရှင် ရရှိမှုတို့မှာ လွယ်ကူခြင်းမရှိပါ။
- တိုင်းရင်းဆေးဝါးမှတ်ပုံတင်နှင့် လိုင်စင်လျှောက်ထားမှုတွင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ မတည့်ငြိမ်မှုကဲ့သို့သော စီမံခန့်ခွဲမှုများဖြစ်နေခြင်း၊
- အာဆီယံအဖွဲ့အစည်းဝင်ဖြစ်နေ၍ မကြာမီရောက်လာမည့် အာဆီယံတိုင်းရင်းဆေးဝါးနှင့် ဖြည့်စွက်ဓာတ်စာဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များ ပြဋ္ဌာန်းချက်များက အခြေအနေတခု တွင် ပြည်တွင်းတိုင်းရင်းဆေး လုပ်ငန်းငယ်များ ရှင်သန်နိုင်ရန် အာမခံချက်မရှိခြင်း၊
- တိုင်းရင်းဆေးဝါးအစစ်အမှန်မဟုတ်သော အနောက်တိုင်းဆေး ရောနှောသည့် တိုင်းရင်း ဆေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဈေးကွက်တွင် ကြီးကြပ်နိုင်မှုအားနည်းနေသေးခြင်း၊
- ကုန်ကြမ်းများစုဆောင်းရရှိမှုခက်ခဲလာခြင်း၊
- တိုင်းရင်းဆေးပညာရပ်၏ သိမ်မွေ့နက်နဲမှုကို နားလည်မှုမရှိသော အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အဖွဲ့အစည်းများ၏ တိုင်းရင်းဆေးနှင့်ပတ်သက်၍ အသိပညာပေးမှု၊ သတင်းပေးမှုများ လွဲမှားနေခြင်း၊

ဒီနေရာမှာ အာဆီယံတိုင်းရင်းဆေးဝါးနှင့်ဖြည့်စွက်ဓာတ်စာဆိုင်ရာ သဘောတူညီ ချက် ASEAN Agreement on TMHS ကို အနည်းငယ် တင်ပြလိုပါတယ်။ သိပ်လည်း အရေးကြီးပါတယ်။ ဒီသဘောတူညီချက်ဟာအာဆီယံနိုင်ငံများ လွတ်လပ်စွာ ကုန်သွယ် ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်နေသော စိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အာဆီယံနိုင်ငံများ အဖွဲ့ဝင် အချင်းချင်း တိုင်းရင်းဆေးကိုကုန်သွယ်တဲ့အခါ Import, export လုပ်တဲ့အခါမှာ လိုက်နာအသုံးပြုရတဲ့ စံချိန်စံညွှန်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဓိက

ရည်ရွယ်ချက်က အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံအချင်းချင်းကြား ကုန်သွယ်ရာမှာ အသုံးပြုရန်ဖြစ် ပါတယ်။ အင်အားရှိတဲ့ တိုင်းရင်းဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းတွေက အာဆီယံနိုင်ငံ များကို တင်ပို့ရောင်းချဖို့ ကုန်သွယ်မှုများစေဖို့အတွက် အခွင့်အရေးကောင်းကြီး တစ်ရပ် ပွင့်လာဖို့ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်နိုင်စွမ်းရှိသူများအတွက်က တိုင်းပြည်ရဲ့စီးပွားရေးနဲ့ မြန်မာ့ တိုင်းရင်းဆေးဂုဏ်သိက္ခာအတွက် အားတက်စရာ၊ လမ်းစကြီး ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါပေမယ့် အာဆီယံသဘောတူညီချက်ကပဲ မြန်မာ့တိုင်းရင်းဆေးဝါး ထုတ်လုပ်မှု SME လုပ်ငန်းငယ်တွေအတွက် ကြီးမားတဲ့ အန္တရာယ်တစ်ခုဟာ ရင်ဆိုင်ရဖို့ ရှိနေပါတယ်။ အခြား အာဆီယံတိုင်းပြည်များမှာလည်း ဒီအန္တရာယ်ရှိနေကြောင်းကို ရင်ဖွင့်နေကြပါ တယ်

တိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်သူများရဲ့အကြားမှာ အင်အားကြီးသော လုပ်ငန်းကြီး များနဲ့ အင်အားနည်းသော လုပ်ငန်းငယ်များဟူ၍ ကွဲပြားစွာ ရှိနေပါတယ်။ ကျနော်တို့ အားလုံးဟာ ရိုးသားစွာ၊ မိမိတတ်ကျွမ်းသော ပညာရပ်အပေါ် သမာအာဇီဝ ရပ်တည် နေတဲ့ တိုင်းရင်းဆေးထုတ်လုပ်သူ လုပ်ငန်းငယ် SME များအတွက် ဒီအန္တရာယ်ကို ဘယ်လိုမှ မျက်ကွယ်ပြုပစ်ထားလို့မရပါ။ ဆိုလိုချင်သည်မှာ - ဒီ အာဆီယံတိုင်းရင်းဆေး နဲ့ ဖြည့်စွက်ဓာတ်စာဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် ASEAN Agreement on TMHS သဘော တူညီချက်မှာပါဝင်သော လိုက်နာရန် လမ်းညွှန်ချက်နှင့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို Import- export ကိစ္စရပ်များမှာသာမက ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းများကိုလည်း အစိုးရက လိုက်နာဆောင်ရွက်ခိုင်းခဲ့မယ်ဆိုရင် ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းသော ပြည်တွင်းတိုင်းရင်းဆေးဝါး ထုတ်လုပ်မှု လုပ်ငန်းများဟာ ရပ်ဆိုင်းသွားနိုင်တဲ့ အနေအထားရှိပါတယ်။ အင်ဒိုနီးရှားနဲ့ ထိုင်းနိုင်ငံများမှ ကျနော်တို့၏ အာဆီယံမိတ်ဆွေများကလည်း ဤအရေးကို လွန်စွာစိုးရိမ် နေကြကြောင်း၊ တိုင်းရင်းဆေးဝါး လုပ်ငန်းငယ်များ ဆက်လက်ရှင်သန်ဖို့လိုနေကြောင်း၊ ငြီးငြူရင်ဖွင့်သွားခဲ့ ကြပါတယ်။ ဤအာဆီယံသဘောတူညီချက်ပါ လိုက်နာဆောင်ရွက် ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များသည် တိုင်းရင်းဆေးသဘောသဘာဝအားဖြင့် မဖြစ်နိုင်သော၊ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုအနေအထားမှာလည်း လွန်စွာများပြားလှသော အနေအထားများ ဖြစ်ပါ

သောကြောင့်၊ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အာဆီယံနိုင်ငံများ အားလုံးရှိ တိုင်းရင်းဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းငယ်များ လဲပြိုသွားကြမည်မှာ ဧကန်ဖြစ်ပါသည်။ လွန်စွာ သိပ္ပံနည်းကျပြီး အနောက်တိုင်းဆေးအမြင် သဘောသဘာဝများ၊ လွန်ကဲနေသော ဤသဘောတူညီချက်ကို ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းရှင်များအား အစိုးရက လိုက်နာခိုင်းပါက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းပြည်အသီးသီးရှိ တိုင်းရင်းဆေး လုပ်ငန်းငယ်များ ရှင်သန်ရပ်တည်ရန် မလွယ်ကူကြောင်း၊ ပြိုလဲသွား မည်သာ ဖြစ်ကြောင်း ဤညီလာခံတွင် နိုင်ငံတော်နှင့် ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနသို့ အားကိုးကြီးစွာဖြင့် လေးနက်စွာ တင်ပြလိုပါသည်။

ဤအာဆီယံ တိုင်းရင်းဆေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များသည် နိုင်ငံတော် တာဝန်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ၊ ဝန်ကြီးအဆင့်အတန်းဆိုင်ရာ လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း မရှိကြ သေး၍ များစွာပြင်ဆင်နိုင်ပါသေးကြောင်း၊ လေးနက်စွာ တင်ပြပန်ကြားအပ်ပါသည်။

၆။ အကြံပြုချက်

- တိုင်းရင်းဆေးဝါးလုပ်ငန်းများ ဘဏ်ချေးငွေနှင့် အရင်းအနှီးထောက်ပံ့မှုများ အလွယ်တကူ ရရှိနိုင်ရန် အတွက် သက်ဆိုင်ရာကိုညှိနှိုင်းပေးခြင်း၊
- တိုင်းရင်းဆေးဝါး ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာ ခေတ်မီနည်းပညာများကို တိုင်းရင်း ဆေးပညာဦးစီးဌာနနှင့် ဆက်နွယ်ဌာနများက သင်တန်းများ ထိထိ ရောက်ရောက် ပို့ချပေးရန်၊
- ပရဆေးပင်များစိုက်ပျိုးရန် မြေဧကများရရှိရန်အတွက် နိုင်ငံတော်သို့ ဆက်သွယ်တင်ပြပေးခြင်း၊
- ဈေးကွက်တွင် အနောက်တိုင်းဆေး ရောနှောထားသော တိုင်းရင်းဆေး အတုအရောင်များကို ထိရောက်စွာ အရေးယူပေးရန်၊
- တိုင်းရင်းဆေးသဘောသဘာဝကိုနားမလည်ဘဲ တိုင်းရင်းဆေးဂုဏ်သိက္ခာကို ဆုတ်ယုတ်ကျဆင်းစေသော အယုံအကြည်မဲ့စေသော ဟောပြောချက်၊ ပြောကြားချက်များကို တားမြစ်ပေးရန်၊

- တိုင်းရင်းဆေးမှတ်ပုံတင်၊ လိုင်စင်လျှောက်ထားခြင်းကိစ္စ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ တိုင်းရင်းဆေး သဘောသဘာဝအရ လွယ်ကူချောမွေ့စွာရှိစေရန်၊ Online System ဖြင့် လျှောက်
- လျှောက်ထားဆောင်ရွက်စေရန်၊
- တိုင်းရင်းဆေး၏ Efficacy, Safety and Quality တို့အတွက် ခေတ်မီ နည်းလမ်းများဖြင့် သုတေသနပြုခြင်းကို ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစား ဝန်ကြီးဌာန၊ တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာနတို့မှ စဉ်ဆက်မပြတ် အားသွန် ခွန်စိုက် ဦးဆောင်တွန်းအားပေးဆောင်ရွက်ရန်၊
- ASEAN Agreement on TMHS အာဆီယံတိုင်းရင်းဆေးဝါးနှင့် ကျန်းမာရေး ဖြည့်စွက်ဓာတ်စာဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များကို ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာနက ဦးဆောင်၍ အချိန်မီ သုံးသပ်ပေးရန်၊
- ယခုအခါ ကျွန်တော်တို့၏ မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်သူများနှင့် ဆေးပစ္စည်းလုပ်ငန်းရှင်များအသင်းကို တစ်နိုင်ငံလုံးစုပေါင်းအင်အားတစရပ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့၏အသင်းသည် ပြည်သူလူထု၏ ကျန်းမာရေးကို ပိုမိုစောင့်ရှောက်နိုင်ရေး၊ တိုင်းရင်းဆေးလောက ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် နိုင်ငံတော် ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာန၏ လမ်းညွှန်ဦးဆောင်မှုကို ဦးထိပ်ပန်ဆင်၍ ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ရည်ရွယ်ထားရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါသောကြောင့် ကျွန်တော်တို့အသင်းနှင့် ကျွန်တော်တို့၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန ၊ တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာနတို့က အထူးဦးစားပေး ကူညီပံ့ပိုးပေးပါရန် တင်ပြအပ်ပါသည်။

၇။ နိဂုံး

- ယခုလို မြန်မာ့တိုင်းရင်းဆေးဝါးနှင့် ပရဆေးကုန်ကြမ်းများ ပြည်တွင်း/ ပြည်ပ ဈေးကွက်၌ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန်ကို ဆွေးနွေးတင်ပြခွင့် ပေးပါသော ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဆရာကြီး၊ ဒုတိယဝန်ကြီး အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်ဆရာကြီးများနှင့် တိုင်းရင်းဆေးပညာဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဆက်နွယ် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ဆရာကြီးများ၊ ဆရာမကြီးတို့နှင့် ကူညီ ဆောင်ရွက်ပေးကြသူများ အားလုံးကို အထူးကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်းနှင့် မြန်မာ့တိုင်းရင်းဆေး လောက ကမ္ဘာတည်သရွေ့ ဂုဏ်ဒြပ်မြင့်မြင့် ရပ်တည်ရပါစေကြောင်း၊ ဆုတောင်းရင်း နိဂုံးချုပ် အပ်ပါသည် ခင်ဗျား-

ဦးမောင်မောင်ဦး

ဥက္ကဋ္ဌ၊ မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းဆေးဝါးထုတ်လုပ်သူများနှင့်

ဆေးပစ္စည်းလုပ်ငန်းရှင်များအသင်း

(တိုင်းရင်းဆေးသမားတော်များညီလာခံကိုယ်စားလှယ်)